

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-30/20 - 1

Asia C-30/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

22.1.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Juzgado de lo Mercantil [n.º 2] de Madrid (Espanja)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

23.12.2019

Kantaja:

RH

Vastajat:

AB Volvo

Volvo Group Trucks Central Europe GmbH

Volvo Lastvagnar AB

Volvo Group España, S. A.

**JUZGADO DE LO MERCANTIL N.º 2 DE MADRID (Madridin
kauppatuomioistuin nro 2)**

[– –] [menettelyn ja asianosaisten yksilöinti]

VÄLIPÄÄTÖS

[– –] Madrid

[– –] 23.12.2019

TOSISEIKAT

FI

I. Tuomioistuimen menettely, jossa tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty, on tavanomainen siviiliprosessi, jossa kantajana oleva RH vaatii kanteella korvausta hänelle aiheutuneista vahingoista. Nämä vahingot ovat aiheutuneet tietyistä kilpailunvastaisista menettelyistä, joista jo on määrätty seuraamuksia ja jotka kannekirjelmän mukaan muodostuvat vastaajina olevien yhtiöiden, jotka kaikki kuuluvat VOLVO-konserniin, vakavasta kollusiivisesta käyttäytymisestä.

Kyseinen vahingonkorvauskanne on ns. follow on -kanne, joka perustuu 19.7.2016 tehtyyn Euroopan komission päätökseen (asia AT.39824, julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 6.4.2017), [– –]. Kyseisessä päätöksessä unionin markkinoilla oleville suurimmille kuorma-autonvalmistajille määrättiin seuraamuksia tammikuun 1997 ja tammikuun 2011 välisenä aikana toimineesta kartellista, jossa kyseiset yritykset [alkup. s. 2] komission mukaan syyllistyivät SEUT [101] artiklan mukaisten kilpailusääntöjen vastaiseen toimintaan. Kantajan mukaan kilpailusääntöjen vastainen toiminta muodostui kollusiivisista sopimuksista, jotka koskivat hinnoittelua ja hintojen korotuksia sekä keskiraskaiden ja raskaiden kuorma-autojen Euro 3–6 -standardien edellyttämien päästönvähennystekniikoiden käyttöönoton ajankohtaa ja kustannusten siirtämistä eteenpäin.

Kartelliin osallistuneiden yhtiöiden joukossa olivat vastaajina olevat yhtiöt AB VOLVO, VOLVO LASTVAGNAR AB ja VOLVO GROUP TRUCKS CENTRAL EUROPE GMBH. Kanne on nostettu myös konsernin espanjalaista tytäryhtiötä VOLVO GROUP ESPAÑA, S.A:ta vastaan.

Kantaja mainitsee, että näistä neljästä vastaajasta kolmella (kolmella ensimmäisellä, jotka ovat espanjalaisen tytäryhtiön emoyhtiöitä) on kotipaikka toisessa unionin jäsenvaltiossa:

AB Volvo, [– –] kotipaikka Göteborg, Ruotsi.

Volvo Lastvagnar AB, [– –] Göteborg, Ruotsi.

Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, [– –] kotipaikka Ismaning, Saksa.

Vastaajana olevan espanjalaisen yhtiön kotipaikka on Madrid, [– –].

II. Vastaajat ovat kaikki osallistuneet oikeudenkäyntiin ja esittäneet [– –] Espanjan siviiliprosessilain (Ley española de Enjuiciamiento Civil, jäljempänä LEC) mukaisesti kansainvälisen toimivallan puuttumista koskevan oikeudenkäyntiväitteen – eli kiistäneet tämän tuomioistuimen toimivallan (yhdestä kantajan vaatimuksesta espanjalainen tytäryhtiö on lisäksi esittänyt objektiivisen toimivallan puuttumista koskevan oikeudenkäyntiväitteen).

VOLVO-konsernin mukaan tällä espanjalaisella tuomioistuimella ei ole kansainvälistä toimivaltaa tutkia kannetta, ja tästä syystä se vetoaa [alkup. s. 3] tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan

parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohtaan. Tästä säännöksestä (entinen asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 kohta) ilmenee, että ”jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa: – – sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua”.

VOLVO-konsernin näkemyksen mukaan ilmaus ”paikkakunta, missä vahinko sattui tai saattaa sattua” on unionin oikeuden käsite, jolle unionin tuomioistuin on antanut merkityksen, ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sillä tarkoitetaan paikkakuntaa, jossa vahinkoon syy-yhteydessä oleva tapahtuma on sattunut (käsiteltävässä tapauksessa paikkakuntaa, jossa kuorma-autokartelli on perustettu) ja jota ei missään tapauksessa voida rinnastaa kantajan kotipaikkaan: VOLVO-konsernin mukaan on selvää, että kartelli perustettiin Espanjan ulkopuolella toisissa unionin jäsenvaltioissa, mistä syystä espanjalainen tuomioistuin ei ole asiassa toimivaltainen. [– –]

III. [– –] on merkittävää epävarmuutta siitä, miten asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohtaa on unionin oikeuden mukaan tulkittava.

Pääasiassa kyseessä olevan riitakysymyksen ratkaisemiseksi on otettava huomioon seuraavat seikat:

1. Kyseistä säännöstä koskevassa unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä vahvistetaan, että ”kun eri jäsenvaltioihin sijoittautuneilta vastaajilta vaaditaan kanteella vahingonkorvausta sellaisen SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkuvan rikkomisen perusteella, johon vastaajat ovat osallistuneet useissa jäsenvaltioissa eri ajankohtina ja eri paikkakunnilla ja jonka [alkup. s. 4] komissio on todennut, on väitetyn vahingon katsottava sattuneen kunkin vahinkoa kärsineen osalta erikseen, ja jokainen niistä voi 5 artiklan 3 alakohdan nojalla valita, nostaako se kanteensa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kartellista on lopullisesti sovittu tai jossa ainoaksi mahdollisesti aiheutuneeksi väitettyyn vahinkoon syy-yhteydessä olevaksi tapahtumaksi katsottava erityinen järjestely on tehty, vai oman kotipaikkansa tuomioistuimessa”.

Näin unionin tuomioistuin totesi [– –] 21.5.2015 antamassaan tuomiossa CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, [56 kohta]). Toisin sanoen, vaikka on ilmeistä, että kuorma-autokartelliin syy-yhteydessä oleva tapahtuma sattui Espanjan ulkopuolella, asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohdasta ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että vahingon katsotaan tapahtuneen Espanjassa ja että VOLVO-konsernia vastaan voitaisiin siten nostaa kanne Espanjassa sillä perusteella, että vahinkoa kärsineen yrityksen kotipaikka on siellä. CDC Hydrogen Peroxiden tapauksessa unionin tuomioistuin lausui 7 artiklan 2 kohdasta seuraavaa:

”52 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että vahingon ilmenemiskaipa on se, jossa väitetty vahinko konkreettisesti ilmenee (ks. tuomio Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, 27 kohta). Vahingosta, joka muodostuu keinotekoisesti korotetun hinnan kuten pääasiassa kyseessä olevan kartellin kohteena olevan vetyperoksidin hinnan muodossa maksetuista lisäkustannuksista, on todettava, että tämä paikkakunta voidaan yksilöidä vain kunkin vahinkoa kärsineen osalta itsenäisesti, ja se on pääsääntöisesti vahinkoa kärsineen kotipaikka.

53 Kyseisellä paikkakunnalla on kaikki takeet mahdollisen oikeudenkäynnin asianmukaiseksi järjestämiseksi, kun otetaan huomioon se, että sellaisen vahingon korvaamista koskevan vaatimuksen, jonka väitetään aiheutuneen tietylle yritykselle komission jo sitovasti toteamasta lainvastaisesta kartellista, tutkiminen riippuu pääasiallisesti tämän yrityksen tilannetta koskevista erityisistä seikoista. Näissä olosuhteissa sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa yrityksellä on kotipaikka, soveltuu selvästi parhaiten käsittelemään tällaisen vaatimuksen.”
[alkup. s. 5]

Myöhemmin 29.7.2019 annetussa unionin tuomioistuimen tuomiossa Tibor-trans v. DAF Trucks NV (C-451/18, EU:C:2019:635, 33 kohta), joka koski nimenomaan sitä kuorma-autokartellia, josta komissio määräsi seuraamuksia edellä mainitulla heinäkuussa 2016 tehdyllä päätöksellä, joka on käsiteltävän kanteen taustalla, ja jossa oli kyse samanlaisesta DAF:ää vastaan Unkarissa nostetusta kanteesta, vahvistettiin, että ”silloin, kun markkinat, joihin kilpailua rajoittava käyttäytyminen vaikuttaa, sijaitsevat sen jäsenvaltion alueella, jossa vahinkoa väitetään tapahtuneen, on katsottava, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan soveltamista varten vahingon ilmenemiskaipa on katsottava sijaitsevan tässä jäsenvaltiossa (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2018, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, 40 kohta)”.

2. Jotta edellä esitettyä voitaisiin soveltaa, on kuitenkin ensin selvítettävä, viitataan ko kyseisessä oikeuskäytännössä ainoastaan tuomioistuinten kansainväliseen toimivaltaan siinä jäsenvaltiossa, jossa vahinko on tapahtunut, vai määrätäänkö siinä samalla suoraan kyseisen jäsenvaltion tuomioistuinten sisäisestä alueellisesta toimivallasta. Toisin sanoen on määritettävä, onko asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohta pelkästään kansainvälistä toimivaltaa koskeva säännös, vai onko kyseessä kaksi- tai sekamuotoinen säännös, joka toimii myös sisäistä alueellista toimivaltaa koskevana sääntönä.

Tätä kysymystä ei voida ratkaista tässä vaiheessa käytettävissä olevan kansallisen ja unionin oikeuskäytännön perusteella.

3. Ensin mainitussa oikeuskäytännössä Espanjan Tribunal Supremo (ensimmäisen jaoston 26.2.2019 ratkaisu, jonka sisältö on sittemmin toistettu useaan otteeseen, viimeksi 8.10. ja 15.10.2019) on nimittäin vahvistanut, että espanjalaista tuomioistuinta voidaan asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohdan mukaan pitää toimivaltaisena, mutta kiistänyt sen, että kyseinen säännös samalla

toimii suoraan sovellettavana kansallista alueellista toimivaltaa koskevana sääntönä, analysoimatta kuitenkaan, mitä unionin tuomioistuin on tästä kysymyksestä lausunut, joten tällä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ei ole käytettävissään tällaista analyysia. [alkup. s. 6]

4. Toiseksi mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että unionin tuomioistuin on antanut sopimussuhteeseen perustuvaa vastuuta koskevaa oikeuskäytäntöä tilanteessa, jossa oli selvitettävä, onko 7 artiklaa tulkittava samalla tavoin silloin, kun kyse on sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta. Unionin tuomioistuimen 3.5.2007 antamassa tuomiossa Color Drack GmbH v. Lexx International Vertriebs GmbH (C-386/05, EU:C:2007:262) oli kyse itävaltalaisen ja saksalaisen yrityksen välillä tehtyä irtaimen tavaran kauppasopimusta koskevasta asiasta, jossa unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin, oliko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 kohdan b alakohta (nykyinen asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 kohdan b alakohta) tulkittava siten, että kun irtaimen tavaran myyjällä on kotipaikka jäsenvaltion alueella, ostaja voi nostaa sitä vastaan kanteen, joka sisältää kaikkia osatoimituksia koskevan, sopimukseen perustuvan vaatimuksen, tuomioistuimessa, joka sijaitsee jollakin näistä velvoitteen täyttämisaikakunnista, mahdollisesti ostajan valitsemalla paikkakunnalla. Unionin tuomioistuin vastasi tähän kysymykseen myöntävästi ja totesi siten seuraavaa:

”Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisellä luetelmakohtalla, jossa määritellään sekä kansainvälinen että alueellinen toimivalta, pyritään yhdenmukaistamaan tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt ja näin ollen osoittamaan suoraan toimivaltainen tuomioistuin ilman, että on tarpeen viitata jäsenvaltioiden sisäisiin sääntöihin.” [30 kohta]

Unionin tuomioistuin sovelsi myöhemmin samaa sääntöä 9.7.2009 antamassaan tuomiossa Peter Rehder v. Air Baltic Corporation (C-204/08, EU:C:2009:439), joka niin ikään koski sopimukseen – kyseisessä tapauksessa (matkustajalentoliikenteen) palvelujen suorittamista koskevaan sopimukseen – perustuvaa kannaetta.

5. Vaikka lähtökohtaisesti voitaisiin katsoa tulkintalogiikan olevan sama, unionin tuomioistuimelta ei ole löydettävissä vastaavaa asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohtaa koskevaa tuomiota, joka koskisi eri vastuuta eli sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta. Acte clair -oppia sen paremmin kuin acte éclairé -oppiakaan (jonka yhteisöjen tuomioistuin vahvisti 6.10.1982 antamassaan tuomiossa Cilfit, 283/1981, EU:C:1982:335) ei siten voida soveltaa. [alkup. s. 7]

6. Tähän kysymykseen on selvästikin saatava ratkaisu: jos asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohtaa pidetään pelkästään kansainvälisesti sovellettavana säännöksenä, joka käsiteltävässä tapauksessa viittaa espanjalaiseen tuomioistuimeen, mutta jos sitä ei sovelleta jäsenvaltion sisäisesti niin, että sen perusteella voitaisiin määrittää myös tuomioistuimen alueellinen toimivalta, on sovellettava edellä mainittua kansallista oikeuskäytäntöä, jonka mukaan silloin,

kun alueellisen toimivallan määrittämisestä ei ole annettu erityisiä säännöksiä kilpailuoikeuden alaan kuuluvien siviilioikeudellisten kanteiden osalta, lähin näiden kanteiden ratkaisemiseen toimivaltainen tuomioistuin on LEC:n 52 §:n 1 momentin 12 kohdan mukaan sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa vilpillinen kilpailu on tapahtunut, jolloin kanne on nostettava sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa ajoneuvo on hankittu tai leasing-sopimus on tehty, koska vahinko on sattunut siellä. Jos sitä vastoin katsotaan, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohta on paitsi kansainvälistä toimivaltaa myös sisäistä alueellista toimivaltaa koskeva sekamuotoinen säännös, unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö viittaisi siihen, että oikeuspaikaksi on valittava sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa vahinkoa kärsineellä on kotipaikka.

7. Käsiteltävässä asiassa niiden viiden ajoneuvon hankinta, joita kanne koskee (ja joista yksi hankittiin leasing-sopimuksella), tapahtui kaikissa tapauksissa Córdobassa [Espanja]. Vaikka myös kantajan kotipaikka on Córdobassa, vastaaja on kaiken aikaa osallistunut oikeudenkäyntimenettelyihin kyseenalaistamatta kuitenkaan missään vaiheessa tämän tuomioistuimen alueellista toimivaltaa, minkä vuoksi vastaajan on tulkittava implisiittisesti hyväksyneen oikeuspaikaksi Madridin tuomioistuimen (LEC:n 56 §).

Kaikista näistä syistä tämä tuomioistuin, joka on toimivaltainen ratkaisemaan käsiteltävän riitakysymyksen, katsoo aiheelliseksi pyytää Euroopan unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua [– –].

IV. Tässä ennakkoratkaisumenettelyssä [– –] pääasian asianosaiset [– –] ovat esittäneet lausumansa ennakkoratkaisupyynnön esittämisen tarpeellisuudesta, [– –]).

V. Kantaja toimitti 4.12.2019 kirjelmän, jossa hän esitti lausumansa, [– –]. [alkup. s. 8]

OIKEUDELLISET PERUSTELUT

I. Ennakkoratkaisukysymys

SEUT 267 artiklassa (entinen EY 234 ja EY 177 artikla) määrätään seuraavaa:

”Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu:

- a) perussopimusten tulkinnasta;
- b) unionin toimielimen, elimen tai laitoksen säädöksen pätevyydestä ja tulkinnasta.

Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää Euroopan unionin tuomioistuinta ratkaisemaan sen.

Jos tällainen kysymys tulee esille sellaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen on saatettava kysymys Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.”

Ennakkoratkaisupyynnön esittäminen Euroopan unionin tuomioistuimelle edellyttää sitä, [– –] että unionin oikeudella on merkitystä toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemisen kannalta ja että sitä sovelletaan kyseiseen asiaan. Unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä määritetään kaksi ydinsääntöä, joihin Euroopan unioni oikeusyhteisönä perustuu, nimittäin periaate unionin oikeuden välittömästä sovellettavuudesta jäsenvaltioissa ja periaate unionin oikeuden ensisijaisuudesta kansalliseen oikeuteen nähden (tuomio 5.2.1963, Van Gend en Loos, 26/62, EU:C:1963:1; tuomio 15.7.1964, Costa v. ENEL, 6/64, EU:C:1964:66 ja tuomio 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49). **[alkup. s. 9]**

Unionin tuomioistuimen 20.10.2011 antaman tuomion Interedil SRL (C-396/09, EU:C:2011:671) mukaan kansallinen tuomioistuin, joka on käyttänyt sille SEUT 267 artiklan toisessa kohdassa annettua mahdollisuutta, on sidottu pääasian ratkaisussa tulkintaan, jonka unionin tuomioistuin on omaksunut kyseisistä säännöksistä, ja sen on tapauksen niin vaatiessa sivuutettava ylemmän tuomioistuimen arvioinnit, jos se katsoo tämän tulkinnan perusteella, että kyseiset arvioinnit eivät ole unionin oikeuden mukaisia.

Espanjan oikeuslaitoslain ([Ley Orgánica del Poder Judicial], jäljempänä LOPJ) 4 bis §:n 1 momentissa säädetään vastaavasti, että ”tuomioistuinten on sovellettava Euroopan unionin oikeutta Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti”.

[– –] [Kansallista oikeutta koskevia seikkoja]

II. Tämä tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa koskevia kysymyksiä ja, jos ne todetaan kansainvälisesti toimivaltaisiksi, niiden alueellista toimivaltaa koskevia kysymyksiä, joita asianosaiset saattavat sen käsiteltäväksi.

LOPJ:n 21 §:n mukaan ”Espanjan siviilituomioistuimet käsittelevät Espanjan alueella esitetyt vaatimukset kansainvälisten sopimusten ja yleissopimusten, joissa Espanja on osapuolena, unionin oikeussääntöjen ja Espanjan lakien mukaisesti”. LOPJ:n 22 quinquies §:ssä säädetään, että ”jos toimivaltaisesta tuomioistuimesta ei ole nimenomaisesti tai hiljaisesti sovittu, ja vaikka vastaajan kotipaikka ei olisi Espanjassa, Espanjan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia: – – b) sopimukseen perustumattomien velvoitteiden alalla, jos vahingonkorvausvastuun perustava tapahtuma on sattunut Espanjan alueella”. **[alkup. s. 10]**

Se ensisijainen ja Espanjassa suoraan sovellettava unionin oikeussääntö, jonka tulkinnasta nyt on epävarmuutta (asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohta),

tulee tässä oikeudenkäyntimenettelyssä suoraan sovellettavaksi, kun ratkaistaan toimivallan puuttumista koskevaa oikeudenkäyntiväitettä.

Edellä esitetyn perusteella Juzgado de lo Mercantil n.º 2 de Madrid

PÄÄTÖSOSA

ON PÄÄTTÄNYT SEUT 267 artiklan nojalla esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 2 kohtaa, jossa säädetään, että jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua”, tulkittava siten, että siinä ainoastaan määritetään sen jäsenvaltion, jossa kyseinen paikkakunta sijaitsee, tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta, ja että kyseisessä jäsenvaltiossa alueellisesti toimivaltaista kansallista tuomioistuinta määritettäessä on siten viitattava kansallisiin menettelysääntöihin, vai onko sitä tulkittava siten, että se on sekamuotoinen säännös, jossa määritetään suoraan sekä kansainvälinen toimivalta että kansallinen alueellinen toimivalta ilman, että on tarpeen viitata kansalliseen lainsäädäntöön?

[– –] [Prosessuaalisia muutoseikkoja]